

Bedankt Ruud!

En hou alsjeblieft nog even vol!

Toen mijn dienstbetrekking teneinde liep stuurde ik een e-mail aan Ruud Bank, destijds voorzitter van de NMV, met de voorzichtige hint “dat ik wel bereid was om iets voor de NMV te doen”. Zijn reactie was overdonderend. “Wat leuk dat je bestuurslid van de NMV wilt worden”. En zo werd ik in 2010 het zevende wiel aan de wagen van het NMV bestuur. Achteraf begrijp ik hoe briljant Ruud daarin geopereerd heeft: hij had me zodoende spijkervast in de NMV geparkeerd en toen het redacteurschap land- en zoetwater van Spirula hem teveel werd hoefde hij maar even de nijptang te hanteren om een opvolger uit het bestuur los te wriken. En zo volgde ik met ingang van Spirula 384 (januari/februari 2012) Ruud op als co-redacteur land- en zoetwater ...

Met enige moeite heb ik kunnen achterhalen dat Ruud in 2001 als redacteur van Spirula is begonnen. Maar wie volgde hij op? Rykel de Bruyne, Menno Soes of Theo Ripken? Maar wat doet het er ook toe: Ruud is 10 jaar redacteur geweest, waarvan een groot deel van de tijd in combinatie met het voorzitterschap van de NMV. In die tijd is het Correspondentieblad van een zwart-wit blaadje naar de huidige ‘full color glossy’ Spirula geëvolueerd.

Hulde daarvoor Ruud, en ik bedank je namens de lezers van Spirula hartelijk voor je inzet, die onder andere deze ontwikkeling mogelijk heeft gemaakt!

Een buitengewoon waardevolle bijdrage van Ruud aan de land- en zoetwaternummers van Spirula zijn de rubrieken ‘Nieuw beschreven continentale molluskensoorten’, ‘Artikelen in tijdschriften’ en ‘Nieuwe boeken’. Helaas is het tot op heden nog niet gelukt om iemand te vinden die bereid is om deze rubrieken van Ruud over te nemen. Het vergt inderdaad wat tijd om eens in de twee maanden op de leestafel van NCB Naturalis alle nieuwe afleveringen van malacologische tijdschriften door te nemen en de oogst systematisch te rubriceren, maar voor vrijwilligers die in Groningen of Maastricht wonen is het welhaast ondoenlijk. Ik doe bij dezen dan ook een klemmend beroep op u om te overwegen deze ‘klus’ van Ruud over te nemen. Het siert je Ruud, dat je het bijltje er nog niet bij neer hebt gegooid en vandaar de subkop boven dit stukje: “Hou alsjeblieft nog even vol!”.

Gerard Majoor

Slakken op het voormalige terrein van houtzaagmolen ‘de Vriendschap’ in Monnickendam

Henk K. Mienis

Snails and slugs on the former site of sawmill ‘the Friendship’ in Monnickendam

Summary. Annually in 2009, 2010 and 2011 the site of the former burnt-down sawmill ‘the Friendship’ in Monnickendam, North-Holland, the Netherlands, was investigated for the presence of terrestrial snails and slugs. This survey was triggered by two reasons. First, the earlier and unexpected finding of very large mixed populations of *Clausilia bidentata* and *Alinda biplicata* at this location. Second, the advanced plans to build on this site a private house and a care-hotel for recovering patients. Thus far 25 different species were recorded of which indeed the two Door snails were the most important ones.

In het najaar van 2009 bracht ik een kort bezoek aan het voormalige terrein van de in 1961 afgebrande houtzaagmolen ‘de Vriendschap’ in Monnickendam (fig. 1). Dit gebied zit ingeklemd tussen de zuidelijke oever van de Purmer Ee en de Kloosterdijk nabij de N247. Tot mijn verrassing trof ik daar grote, gemengde populaties aan van de Grote clausilia *Alinda biplicata* en de Vale clausilia *Clausilia bidentata*. Daarnaast werden echter slechts vijf begeleidende soorten aangetroffen, hetgeen waarschijnlijk het gevolg was van het tamelijk droge weer in de voorafgaande periode (Mienis, 2010a,b).

Fig.1. De plaats in Monnickendam waar de houtzaagmolen ‘De Vriendschap’ heeft gestaan. Foto: Henk Mienis.

Daar dit interessante gebied zonder twijfel niet lang meer braak zal blijven liggen werd op 9 september 2010 nogmaals een bezoek gebracht aan de Kloosterdijk. Inderdaad had men reeds het een en ander opgeruimd. Het achtergelaten hout was gedeeltelijk aan de kant geschoven en de op deze wijze verkregen open ruimte werd nu als opslagplaats gebruikt door twee aannemers werkzaam op het gebied van water- en wegenbouw elders in Noord-Holland. Bij aankomst stond het hek open, maar er was niemand op het terrein aanwezig. Later op de dag arriveerden enkele opzichters en vrachtwagenchauffeurs, maar die maakten geen enkel bezwaar dat ik daar naar slakken liep te zoeken. Onder het hout dat opzij was geschoven werden overal opnieuw de beide *Clausilia* soorten aangetroffen. Daarnaast kropen door het vochtige weer heel wat andere slakken rond. In totaal kon op deze wijze de aanwezigheid van 21 soorten vastgesteld worden. Daaronder zaten zes soorten die ik in het jaar daarvoor ook gevonden had zodat het aantal verschillende daar voorkomende soorten slakken tot 22 was gestegen.

Op 26 september 2011 heb ik het terrein nogmaals bezocht. De toegang was dit keer afgesloten door middel van een eenvoudige slagboom. Al het materiaal van de aannemers was ondertussen weer verdwenen. Wel stonden er nog drie grote

containers en een oplegger aan de oostzijde van het terrein. Men had pogingen ondernomen om het terrein nog verder te ontruimen, maar vooral aan de noordzijde langs de Purmer Ee lagen gelukkig nog heel wat stukken hout, terwijl op het zuid-westelijke deel nog altijd heel veel boomstammen aanwezig waren. Dit keer werd vooral uitgekeken naar soorten die ik nog niet gevonden had. Overal werden opnieuw beide *Clausilia* soorten aangetroffen. Daarnaast konden nog drie nieuwe soorten aan het lijstje toegevoegd worden: de Plompe dwergslak (*Carychium minimum*) en de Kleine akkerslak (*Deroceras laeve*) – beide uitsluitend aanwezig op heel vochtige plaatsen – en de Grauwe wegslak (*Arion circumscriptus*), zodat er nu 25 soorten van dit interessante, maar bedreigde gebied bekend zijn (tabel 1).

Ik sluit niet uit dat vooral onder de grote boomstammen nog andere soorten leven, vooral naaktslakken, maar om dat te onderzoeken heeft men de hulp nodig van wel heel zwaar materiaal.

Reeds eerder heb ik er op gewezen dat dit interessante gebied van de ene op de andere dag in een bouwterrein kan veranderen. Deze vrees blijkt inderdaad gegrond te zijn want onlangs, in januari 2012, zijn vergevorderde plannen bekend gemaakt om binnen afzienbare tijd op dit terrein een huis en een zorghotel te bouwen. Ik raad dan ook iedereen aan die dit interessante gebied nog wil bezoeken daar niet te lang mee te wachten.

Tabel 1. Landslakken aangetroffen op het terrein van de voormalige houtzaagmolen 'de Vriendschap' aan de Kloosterdijk in Monnickendam

Datum:		16.09.2009	09.09.2010	26.09.2011
Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam			
Plompe dwergslak	<i>Carychium minimum</i>	-	-	+
Slanke dwergslak	<i>Carychium tridentatum</i>	-	+	-
Slanke barnsteenslak	<i>Oxyloma elegans</i>	-	+	-
Glanzende agaathoren	<i>Cochlicopa lubrica</i>	+	+	+
Slanke agaathoren	<i>Cochlicopa lubricella</i>	-	+	-
Middelste agaathoren	<i>Cochlicopa repentina</i>	-	+	-
Geribde jachthorenslak	<i>Vallonia costata</i>	-	+	+
Scheve jachthorenslak	<i>Vallonia excentrica</i>	-	+	-
Fraaie jachthorenslak	<i>Vallonia pulchella</i>	+	-	+
Grote clausilia	<i>Alinda biplicata</i>	+	+	+
Vale clausilia	<i>Clausilia bidentata</i>	+	+	+
Dwergpuntje	<i>Punctum pygmaeum</i>	-	+	-
Boerenknoopje	<i>Discus rotundatus</i>	+	+	+
Donkere glimslak	<i>Zonitoides nitidus</i>	-	+	+
Kelder-glansslak	<i>Oxychilus cellarius</i>	-	+	+
Grote glansslak	<i>Oxychilus draparnaudi</i>	-	+	+
Bruine blinkslak	<i>Aegopinella nitidula</i>	-	+	+
Kleine akkerslak	<i>Deroceras laeve</i>	-	-	+
Gevlekte akkerslak	<i>Deroceras reticulatum</i>	-	+	+
Grauwe wegslak	<i>Arion circumscriptus</i>	-	-	+
Gewone wegslak	<i>Arion rufus</i>	+	+	-
Grofgeribde grasslak	<i>Candidula intersecta</i>	+	+	+
Gewone haarslak	<i>Trochulus hispidus</i>	-	+	+
Gewone tuinslak	<i>Cepaea nemoralis</i>	-	+	+
Segrijnslak	<i>Cornu aspersum</i>	+	+	+
Totaal	25	7	21	19

Literatuur

- MIENIS, H.K., 2010a. Een gemengde populatie van de Grote en Vale clausilia in Monnickendam. – *Spirula* 372: 11.
 MIENIS, H.K., 2010b. Een rakettenbasis aan de Kloosterdijk in Monnickendam. – *De Snip* 31 (3): 6-7.

Adres van de schrijver:

The Steinhardt National Collections of Natural History,
 Department of Zoology, Tel Aviv University,
 IL-69978 Tel Aviv, Israel
 en The National Natural History Collections, Berman Building,
 Hebrew University,
 IL-91904 Jerusalem, Israel.
 mienis@netzer.org.il

Het voorkomen van Basters drijfslak *Heleobia stagnorum* (Gmelin, 1791) op Zuid-Beveland

Harry Raad

Summary. Jaap Woets and the author have constituted 'Basters equipe' to inventories *Heleobia stagnorum* in the Dutch province of Zeeland. In 2011 on Zuid-Beveland *H. stagnorum* was encountered in brackish water in 12 places. The species was always accompanied by *Ecrobia ventrosa* and in two-third of the places by *Potamopyrgus antipodarum*. It remains to be investigated why *H. stagnorum* is absent from some seemingly suitable brackish waters.

Inleiding

In 2010 is inventarisatiewerk verricht naar het voorkomen van Basters drijfslak *Heleobia stagnorum* (Gmelin, 1791) op Zuid-Beveland. Dit landelijk zeldzame slakje komt nog in Zeeland voor, maar er is weinig concrete informatie over zijn actuele verspreiding. In een poging daar meer helderheid over te krijgen is door ondergetekende het plan opgevat om de Zeeuwse binnenwateren op deze soort te gaan inventariseren. Jaap Woets en ik vormden de 'Basters Equipe' (fig. 1). De inventarisatie op Zuid-Beveland is als derde fase in dit project afgerond. Eerder zijn Tholen en Schouwen-Duiveland onder de loep genomen (Raad, 2009, 2011).

Fig. 1. 'Basters Equipe'. Foto: Harry Raad.